

पाठ्यक्रम (2024 - 2026)

एम. ए. क्लासिक्स

वैकल्पिक नव्यव्याकरणम्

प्रोग्राम स्ट्रक्चर

Semester	Course Nature	Course Code	Course Title	Course Type(T/P)	Hrs./Week घण्टे/सप्ताह	Credits	Marks		
							CI A	ES E	Total
प्रथम सेमेस्टर	Core	VY110	<p>वैयाकरणभूषणसारः धात्वर्थः, लकारार्थः, सुबर्थनिर्णयः प्रथम इकाई :- धात्वर्थ निर्णयः मंगलाचरणतः घटो नश्यति इत्यस्यार्थं बोधविचारपर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- धात्वर्थनिर्णयः फलव्यापारयोस्तत्र कारिकातः किं कार्यं पचनीयं चेत्यादि कारिकया व्यापारस्य धात्वर्थत्व समर्थनम् यावत् । अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- धात्वर्थनिर्णयः अपिना व्यापारस्य धात्वर्थत्वे हेत्वन्तरसमुच्चयात् आख्यातस्य भावनायामसाधुत्वे बोधाभावनिराकरण पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- लकारार्थनिर्णयः लडादिपट्टिलकाराणामर्थसङ्केतात् वर्तमाने लट् इत्यादि सूत्रैरर्थनिर्देशस्योपलक्षणत्वम् पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- सुबर्थनिर्णयः आश्रयोऽवधिरुद्देश्यः इत्यादिकारिकया द्वितीयातृतीयादि विभक्तीनामर्थ निर्देशात् द्विविधनियमवर्णनं पर्यन्तम् । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100
	Core	VY120	<p>महाभाष्यम् - प्रथम द्वितीयाह्निके प्रथम इकाई :- पस्पशाह्निकम् शास्त्रारंभप्रतिज्ञावाक्यात् जातिव्यक्तिपदार्थनिर्णयाधिकरणं यावत् । अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- पस्पशाह्निकम् शब्दनित्यत्वानित्यत्वविचारात् वर्णोपदेशप्रयोजनाधिकरणं यावत् । अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- प्रत्याहाराह्निकम् अइउण् प्रत्याहारसूत्रतः ऋलृक पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- प्रत्याहाराह्निकम् एओङ् सूत्रतः वर्णकदेश ग्रहणाग्रहण निर्णयाधिकरणपर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- प्रत्याहाराह्निकम् हयवरट् सूत्रतः अक्षरममास्त्रायोपदेश प्रयोजनम् यावत् । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100
	Core	VY130	<p>लघुशब्देन्दुशेखरः आदितः अच् संधियावत् प्रथम इकाई :- संज्ञाप्रकरणम् मंगलाचरणतः तुल्याम्यप्रयत्नं सवर्णम् सूत्रपर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- संज्ञाप्रकरणम् पूर्वत्रासिद्धम् सूत्रतः मुप् तिङन्तं पदम् सूत्रपर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- संज्ञाप्रकरणम्, प्रतिभाषाप्रकरणम्, अच् संधिप्रकरणम् हलोऽन्तगाः संयोगः सूत्रतः अचः परस्मिन् पूर्वविधौ सूत्रं यावत् । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100

Revised
21-11-24

Shiwani
21/11/2024

Abel
20/11/24

			<p>चतुर्थ इकाई :- अन्वयसंश्लेषणम् नपदांतद्विधचनवरेयलोपस्वरसवर्णानुस्वारदीर्घाश्चविधिषु सूत्रतः एत्येद्यत्सु सूत्रं यावत् । अंकाः -14 पञ्चम इकाई :- अन्वयसंश्लेषणम् उपसर्गान्तदृतिधातो सूत्रतः अणोऽप्रगृह्यानुनासिक- सूत्रपर्यन्तम् । अंकाः -14</p>						
Core	VY140	<p>परमलघुमञ्जूषा शक्तिः, लक्षणा, व्यंजना, शाब्दबोधसहकारि निरूपणम् प्रथम इकाई :- शक्तिनिरूपणम् शक्तिविषयकनैयायिकमतादारभ्य तादात्म्य स्वरूपप्रतिपादनपर्यन्तम् । अंकाः -14 द्वितीय इकाई :- शक्तिनिरूपणम् बौद्धपदार्थनिरूपणात् शक्तित्रैविध्यम् यावत् । अंकाः -14 तृतीय इकाई :- शक्ति - लक्षणानिरूपणम् संयोगादीनां शक्तिनियामकत्वादारभ्य जहदजहल्लक्षणा निरूपणं यावत् । अंकाः -14 चतुर्थ इकाई :- लक्षणाव्यंजनानिरूपणम् मीमांसकाभिमतं लक्षणा स्वरूपतः व्यंजनायाः तात्त्विकमतखंडनं पर्यन्तम् । अंकाः -14 पञ्चम इकाई :- शाब्दबोधसहकारिकारणम् आकांक्षा स्वरूपात् तात्पर्यनिरूपणं पर्यन्तम् । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100	
Core	VY150	<p>वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् प्रथम इकाई :- वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् अनादिनिधनं कारिकातः नित्यत्वे कृतकत्वे वा कारिका पर्यन्तम् । अंकाः -14 द्वितीय इकाई :- वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् तानार्थिकामिमां कश्चिद् कारिकातः वृद्ध्यादयो यथा शब्द कारिकापर्यन्तम् । अंकाः -14 तृतीय इकाई :- वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् अग्निशब्दस्तथैवा कारिकातः प्रत्येकं व्यञ्जका भिन्ना कारिका पर्यन्तम् । अंकाः -14 चतुर्थ इकाई :- वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् यथैव दर्शनैः पूर्वैर्दृष्टात् कारिकातः सा सर्वविद्या शिल्पानां पर्यन्तम् । अंकाः -14 पञ्चम इकाई :- वाक्यपदीयम् ब्रह्मकाण्डम् मैषा संमारिणां संज्ञा कारिकातः उभयेषामप्यविच्छेदाद् कारिकापर्यन्तम् । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100	
द्वितीय सेमेस्टर	Core	VY210	<p>संस्कृतव्याकरणशास्त्रेतिहासः प्रथम इकाई :- संस्कृतव्याकरणशास्त्रेतिहासः, संस्कृतव्याकरणशास्त्रस्य उत्पत्तिः, प्राचीनत्वं विकासश्च। पाणिनीयाष्टके अनुलिखिताः वैयाकरणाः पाणिनीयाष्टके उल्लिखिताः वैयाकरणाः। अंकाः -14 द्वितीय इकाई :- संस्कृतव्याकरणशास्त्रेतिहासः आचार्यपाणिनिः तस्य ग्रंथस्य परिचयः, अष्टाध्यायाः वृत्तिकाराः, वार्तिककारकात्यायनः तस्य ग्रंथ परिचयः । अंकाः -14 तृतीय इकाई :- संस्कृतव्याकरणशास्त्रेतिहासः महाभाष्यकारपतञ्जलिः तस्य ग्रंथपरिचयः, महाभाष्यस्य टीकाकाराः, काशिकायाः व्याख्यातारः। अंकाः -14 चतुर्थ इकाई :- संस्कृतव्याकरणशास्त्रेतिहासः पाणिनीयव्याकरणस्य प्रक्रियाग्रंथकाराः सिद्धांतकौमुद्याः व्याख्यातारः । अंकाः -14 पञ्चम इकाई :- संस्कृतव्याकरणशास्त्रेतिहासः आचार्यपाणिनेः अर्वाचीनवैयाकरणाः, व्याकरणस्य दार्शनिकग्रंथकाराः । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100
Core	VY220	महाभाष्यम् - तृतीय चतुर्थाह्निके	T	5	5	30	70	100	

Received
21-11-24

Revised
21/11/2024

Patel
20/11/24

		<p>प्रथम इकाई :- तृतीयाहिनकम् वृद्धिरादैच् सूत्रभाष्यम् । अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- तृतीयाहिनकम् इकीगुणवृद्धी सूत्रभाष्यम् । अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- चतुर्थाहिनकम् न धातुलोप आर्धधातुके, क्लिडति च सूत्रभाष्यम् । अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- चतुर्थाहिनकम् दीधीवेवीटाम्, हलोऽनन्तराः संयोगः सूत्रभाष्यम् । अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- चतुर्थाहिनकम् मुखनासिकवचनोऽनुनासिकः, तुल्यास्यप्रथमं मवर्णम्, नाऽञ्जलौ सूत्रभाष्यम् । अंकाः -14</p>							
Core	VY230	<p>परिभाषेन्दुशेखरः शास्त्रत्वसम्पादक-प्रकरणम् प्रथम इकाई :- शास्त्रत्वसम्पादक - प्रकरणम् व्याख्यानतो विशेषप्रति परिभाषातः नानुबन्धकृतमसारूप्यम् परिभाषां यावत् । अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- शास्त्रत्वसम्पादक - प्रकरणम् उभयगतिरिह भवति परिभाषातः यत्रानेक विधमान्तर्य परिभाषां यावत् । अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- शास्त्रत्वसम्पादक - प्रकरणम् अर्थवद् ग्रहणे नानार्थकस्य परिभाषातः वर्णाश्रये नास्ति प्रत्ययलक्षणं परिभाषां यावत् । अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- शास्त्रत्वसम्पादक - प्रकरणम् उपादयोऽव्युत्पन्नानि प्रातिपदिकानि परिभाषातः पदाङ्गाधिकारे तस्य च तदन्तस्य च परिभाषां यावत् । अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- शास्त्रत्वसम्पादक - प्रकरणम् व्यपदेशिवदेकस्मिन् परिभाषातः एकदेशविकृतमनन्वयवत् परिभाषां यावत् । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100	
Core	VY240	<p>परमलघुमञ्जूषा धात्वर्थः, निपातार्थः, लकारार्थः, कारकार्यः प्रथम इकाई :- धात्वर्थ - निरूपणम् धात्वर्थफलस्य निरूपणतः प्रथमान्तार्थ - मुख्यविशेष्यक बोधस्य खंडनं यावत् । अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- निपातार्थ - निरूपणम् निपातानां द्योतकत्वसमर्थनं इत्यतः नियमपदेन परिसंख्याया अपि ग्रहणं पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- लकारार्थ निरूपणम् लादेशतिडामर्थबोधकत्वसमर्थनं इत्यतः विध्यर्थविषयकमतभेदपर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- कारकार्य - निरूपणम् षट्कारक परिगणन इत्यतः मकर्मकत्वाकर्मकत्वविवेचन पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- कारकार्य - निरूपणम् करणत्वविचारात् षष्ठ्यर्थविचारपर्यन्तम् । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100	
Core	VY250	<p>श्रीढमनोरमा आदितः स्वादिसन्धिपर्यन्तम् प्रथम इकाई :- सञ्ज्ञाप्रकरणम् संगलाचरणतः ऋलृवर्णयोर्विग्रहपर्यन्तं व्याख्या । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100	

Prakash
21/11/24

Sawani
21/11/2024

Prakash
20/11/24

			<p>द्वितीय इकाई :- सञ्ज्ञा, परिभाषा, अच्यन्धिप्रकरणम् नाञ्जली इत्यस्य विग्रहात् स्यानिवदादेश सूत्रे अनन्विधौ इत्यस्य मतान्तरे अर्थम् यावत् । अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- अच्यन्धिप्रकरणम् अचः परस्मिन्पूर्वविधौ इत्यतः ओत्वोष्ठयोः समासे वा अत्र समर्थपरिभाषा प्रवर्तते न वा विचारपर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- अच्यन्धि- हल्सन्धिप्रकरणम् अकः सर्वणे दीर्घः सूत्रात् शि तुक् सूत्रपर्यन्तं व्याख्या । अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- हल्-विसर्ग-स्वादिसन्धिप्रकरणम् डमोह्स्वादविङ्मुण् नित्यं सूत्रात् एतत्तदर्थगतसंख्याभिधायीति पर्यन्तं व्याख्या । अंकाः -14</p>						
तृतीय सेमेस्टर	Core	VY310	<p>महाभाष्यम् - पञ्चम षष्ठाह्निके प्रथम इकाई :- पञ्चमाह्निकम् ईदूदेद्विवचनं प्रगृह्यं सूत्रभाष्यात् ईदूतौ च समस्यर्थे पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- पञ्चमाह्निकम् दाघाच्वदाप सूत्रभाष्यात् क्तक्तवत् निष्ठा पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- षष्ठमाह्निकम् सर्वादीनि सर्वनामानि सूत्रभाष्यात् विभाषा जसि पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- षष्ठमाह्निकम् पूर्वपरावरदक्षिणोत्तरापरधराणि व्यवस्थायामसंज्ञायां सूत्रभाष्यात् अव्ययीभावश्च पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- षष्ठमाह्निकम् शि सर्वनामस्थानं सूत्रभाष्यात् न वेति विभाषा पर्यन्तम् । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100
	Core	VY320	<p>परिभाषेन्दुशेखरः - बाधबीजप्रकरणम् प्रथम इकाई :- बाधबीजप्रकरणम् पूर्वपरनित्यान्तराङ्गापवादानामुत्तरोत्तरीयं बलीयः परिभाषातः स्वर्गभित्तस्य प्राप्नुवन् विधिरनित्यो भवति पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- बाधबीजप्रकरणम् असिद्धं बहिरङ्गमन्तरङ्गो परिभाषा । अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- बाधबीजप्रकरणम् नाजानन्तर्यं बहिष्त्व प्रकल्पति परिभाषातः अन्तरङ्गानपि विधीन् बहिरङ्गो ल्यप्बाधते परिभाषा पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- बाधबीजप्रकरणम् वाणोदाङ्गं बलीयो भवति परिभाषातः पुरस्तादपवादा अनन्तरान् विधीन् बाधन्ते नोत्तरान् पर्यन्तम् । अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- बाधबीजप्रकरणम् मध्येऽपवादा पूर्वान् विधीन् बाधन्ते नोत्तरान् परिभाषातः उभयनिर्देशे पञ्चमीनिर्देशो बलीयान् पर्यन्तम् । अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100
	Elective (Select any one)	VY331	<p>भारतीयदर्शनानि भारतीयदर्शनानां प्रमुखसिद्धान्ताः - प्रथम इकाई :- साङ्ख्यकारिका-सत्कार्यवादः, तत्त्वमीमांसा, प्रमाणमीमांसा, प्रकृति-पुरुषस्वरूपः अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई :- पातञ्जलयोगसूत्रम्- अष्टांगयोगः चित्तभूमिः, चित्तवृत्तयश्च अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई :- तर्कसंग्रहः- तत्त्वमीमांसा, प्रमाणमीमांसा अंकाः 14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- वेदान्तसारः- पञ्चीकरणम्, अधिकारीविचारः, विवर्तवादः, जीवन्मुक्तिः अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100

R. K. Singh
21/11/24

S. K. Singh
21/11/2024

S. K. Singh
20/11/24

		पञ्चम इकाई :- वेदान्तसार:- पञ्चीकरणम्, अधिकारीविचारः, विवर्तवादः, जीवन्मुक्तिः अंकाः 14							
	VY332	महाभारतम् (शान्तिपर्व 335-350) रासपञ्चाध्यायी प्रथम इकाई :- महाभारतस्य रासपञ्चाध्याय्याश्च परिचयः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- शान्तिपर्व 335-340 अंकाः 14 तृतीय इकाई :- शान्तिपर्व 341-345 अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- शान्तिपर्व 346-350 अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- रासपञ्चाध्यायी अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
Elective (Select any one)	VY341	भाषाविज्ञानम् प्रथम इकाई :- भाषालक्षणम्, उत्पत्ति-विकासौ अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- ध्वनियन्त्रम्, ध्वनिनामुत्पत्तिः, ध्वनिग्रामः, अंकाः 14 तृतीय इकाई :- आकृतिमूलकवर्गीकरणम्, पारिवारिकवर्गीकरणम् अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- भारोपीयभाषापरिवारे हिन्द-ईरानीशाखा अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- वैदिकसंस्कृत-लौकिकसंस्कृतयोः संस्कृत- प्राकृतयोः तुलनात्मकमध्ययनम् अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
	VY342	संस्कृतपत्रकारिता प्रथम इकाई :- संस्कृतपत्रपत्रिकाणां क्रमिकविकासः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- संस्कृतपत्रपत्रिकाणां महत्त्वं, उद्देश्यः, समस्याः, अंकाः 14 तृतीय इकाई :- सम्पादकानां व्यक्तित्वं अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- स्वातन्त्र्यपूर्ववर्तिप्रमुखसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिचयः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- स्वातन्त्र्योत्तरप्रमुखसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिचयः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
Elective (Select any one)	VY351	पारस्करगृह्यसूत्रम् (प्रथमकाण्डम्) मनुस्मृति (1-2 अध्यायौ) प्रथम इकाई :- पारस्करगृह्यसूत्रस्य मनुस्मृतेश्च परिचयः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- पारस्करगृह्यसूत्रम् प्रथमकाण्डम् अंकाः 14 तृतीय इकाई :- मनुस्मृतिः प्रथमोऽध्यायः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- मनुस्मृतिः द्वितीयोऽध्यायः 1तः120 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- मनुस्मृतिः द्वितीयोऽध्यायः 121- समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
	VY352	ज्योतिषम् प्रथम इकाई :- नक्षत्राणां परिचयः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- ग्रहाणां परिचयः। अंकाः 14 तृतीय इकाई :- राशीनां च परिचयः। अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- दशमभावस्य ग्रहणयोश्च परिचयः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- नवविधकालपरिचयः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	

Ravi Singh
21/11/24

Ravi Singh
21/11/2024

Ravi Singh
21/11/24

चतुर्थ सेमेस्टर	Core	VY410	<p>महाभाष्यम् सप्तम-अष्टम-नवमाहिनिकानि प्रथम इकाई :- सममाहिनिकम् इरण्यः संप्रसारणम् सूत्रभाष्यात् उरण रपरः पर्यन्तम्। अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- सप्तम-अष्टमाहिनिके अलोऽन्त्यस्य सूत्रभाष्यात् अचः परस्मिन् पूर्वविधौ पर्यन्तम्। अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- अष्टमाहिनिकम् न पदान्तद्विर्वचनवरेयलोपस्वरसवर्णा नुस्वारदीर्घजश्चरविधिषु सूत्रभाष्यात् द्विर्वचनेऽचि पर्यन्तम्। अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- नवमाहिनिकम् आदर्शनं लोपः सूत्रभाष्यात् अलोऽन्त्यात् पूर्व उपधा सूत्रभाष्यं पर्यन्तम्। अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- नवमाहिनिकम् तन्मादित्युत्तगस्य सूत्रभाष्यात् एङ् प्राचाम् देशे पर्यन्तम्। अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100
	Core	VY420	<p>परिभाषेन्दुशेखरः शास्त्रशेष - प्रकरणम् प्रथम इकाई :- शास्त्रशेष- प्रकरणम् प्रातिपदिकग्रहणे लिङ्गविशिष्टस्यापि ग्रहणं परिभाषतः समासान्तविधिरनित्यः पर्यन्तम्। अंकाः -14</p> <p>द्वितीय इकाई :- शास्त्रशेष - प्रकरणम् मन्त्रिपातलक्षणो विधिरनित्यं तद्विघातस्य संज्ञापूर्वक परिभाषातः विधेरनित्यत्वं पर्यन्तम्। अंकाः -14</p> <p>तृतीय इकाई :- शास्त्रशेष - प्रकरणम् आगमशास्त्रमनित्यम् परिभाषातः प्रधानाप्रधानयोः प्रधाने कार्यसंप्रत्ययः पर्यन्तम्। अंकाः -14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- शास्त्रशेष - प्रकरणम् अवयवप्रसिद्धिः समुदायप्रसिद्धिर्बलीयसी परिभाषातः निषेधाश्च बलीयांसः पर्यन्तम्। अंकाः -14</p> <p>पञ्चम इकाई :- शास्त्रशेष - प्रकरणम् अनिर्दिष्टार्थाः प्रत्ययाः स्वार्थे परिभाषातः अर्धमात्रा लाघवेन पुत्रोत्सवं मन्यन्ते वैयाकरणाः पर्यन्तम्। अंकाः -14</p>	T	5	5	30	70	100
	Elective (Select any one)	VY431	<p>अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 1-15 अध्यायाः) प्रथम इकाई :- कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रस्य च परिचयः अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई :- अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 1-4 अध्यायाः) अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई :- अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 5-8 अध्यायाः) अंकाः 14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 9-12 अध्यायाः) अंकाः 14</p> <p>पञ्चम इकाई :- अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 13-15 अध्यायाः) अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100
		VY432	<p>पालिः प्राकृत-अपभ्रंशश्च (पालि-प्राकृत-अपभ्रंश संग्रह) प्रथम इकाई :- पालि-प्राकृत-अपभ्रंशपरिचयः अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई :- मसजातकम्, मायादेविया सुपिनं, सम्भावसना, महापजातिगोतमीगाथा इत्येषां परिचयः अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई :- गिरनाराभिलेखः, बेसनगराभिलेखः, हाथीगुम्फाभिलेखः, मथुराभिलेखः इत्येषां परिचयः अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100

Prakash
21/11/23

Devi
21/11/2023

File
20/11/23

		चतुर्थ इकाई :- गाहामतसई, गउडवहो, मूलदेवकथा, वसुदनकथा इत्येषां परिचयः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- दोहाकोष, पाहुडदोहा, अपभ्रंशमुक्तकर्मग्रहः, पउमचरिउ इत्येषां परिचयः अंकाः 14							
Elective (Select any one)	VY441	मृच्छकटिकम् (1-5 अङ्काः) प्रथम इकाई :- मृच्छकटिकस्य परिचयः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- 1 अंकः अंकाः 14 तृतीय इकाई :- 2 अंकः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- 3 अंकः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- 4-5 अंकौ अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
	VY442	शोधप्रविधिः (संस्कृतशोधप्रविधिः-डॉ. सत्यनारायण आचार्यकृता) प्रथम इकाई :- प्रथमपरिच्छेदः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- द्वितीयपरिच्छेदः अंकाः 14 तृतीय इकाई :- तृतीयपरिच्छेदः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- चतुर्थपरिच्छेदः-समम अष्टम कण्डिके अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- पञ्चमपरिच्छेदः-नवम दशम कण्डिके अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
Elective (Select any one)	VY451	पुराणेतिहासः प्रथम इकाई :- महर्षिवाल्मीकेः महर्षिवेदव्यासस्य च परिचयः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- रामायणस्य परिचयः अंकाः 14 तृतीय इकाई :- महाभारतस्य परिचयः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- मत्स्य-मार्कण्डेय-भागवत-भविष्य-ब्रह्म- ब्रह्माण्ड-ब्रह्मवैवर्त-वायु-वामन-पुराणानां सामान्यपरिचयः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- वाराह-विष्णु-अग्नि-नारद-पद्म-लिङ्ग- गरुड-कूर्म-स्कन्द-पुराणानां सामान्यपरिचयः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
	VY452	अदृष्ट-गद्य-पद्यव्याख्या निबन्धाश्च प्रथम इकाई :- अदृष्टगद्यव्याख्या अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- अदृष्टपद्यव्याख्या अंकाः 14 तृतीय इकाई :- शास्त्रीयनिबन्धाः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- सामाजिकनिबन्धाः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- सांस्कृतिकनिबन्धाः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	

एम.ए. क्लासिक्स
वैकल्पिक नव्यव्याकरणम्
(परिचयः)

स्नातकोत्तर - नव्यव्याकरणं द्विवर्षात्मकं / चतुर्वर्षाद्वात्मकं पाठ्यक्रमोऽस्ति । अत्र संस्कृतस्य प्राच्यग्रन्थानां संस्कृतव्याकरणशास्त्रीयग्रन्थानां अन्य शास्त्रादीनाञ्च विविधावधारणानाम्, विविधव्याकरणशास्त्रीयसिद्धान्तानां च अध्ययन-अध्यापनं क्रियते । व्याकरणस्य मूलप्रवृत्तीनां वैयाकरणानाम् सुजनात्मकतायाः नवरचनाधर्मितायाः काव्यप्रतिभायाः च परिज्ञानाय विकासाय च पाठ्यक्रमोऽयं सम्पद्यते । अनेन विद्यार्थिषु नैतिकतायाः तर्कक्षमतायाः परिष्कारक्षमतायाः ज्ञानपिपासायाः समालोचनक्षमतायाः नेतृत्वक्षमतायाः अनुसन्धानप्रवृत्तेः व्युत्पत्तेश्च वृद्धिः सञ्जायते । शास्त्रनैपुण्यप्राप्तये सिद्धान्तनियोगाय सामंजस्यसंवर्धनाय शास्त्र विमर्शनाय व्याकरणशास्त्रवैलक्षणाय संस्कृतनव्यप्राच्यवैयाकरण-आचार्यपरम्परापरिचयावाप्तये पाठ्यक्रमोऽस्ति । पाठ्यक्रमाध्ययनेन विद्यार्थिनः व्याकरणशास्त्रज्ञाने सिद्धान्तपरिष्कारे, पाण्डुलिपिसम्पादने, अन्यभाषासाहित्यसंस्कृतानुवादाने न्याय मीमांसक मतानाम् समालोचने च पारङ्गताः भूत्वा शास्त्ररक्षणाय आजीविकालाभाय शक्ताः भविष्यन्ति ।

21/11/25

21/11/2024

21/11/25

Programme Outcome-

प्रोग्राम आउटकम (फलितांशः) -

- व्याकरणशास्त्रे विद्यमानविविधसिद्धान्तानां अवधारणानाञ्च विश्लेषणाय विद्यार्थिनां निर्माणः ।
- व्याकरणशास्त्रे अनुसंधानाय सिद्धांत पारिष्काराय सामर्थ्याधिगमनाय च विद्यार्थिनां निर्माणः ।
- नूतनसंस्कृतपदसर्जनाय वाचनाय भाष्यसंरचनायै च विद्यार्थिनां निर्माणः ।
- व्याकरणशास्त्रे निहितलोककल्याणकारकतत्त्वाधिगमनेन मूल्यपरकज्ञानप्रदानेन च विद्यार्थिषु नैतिकमूल्यानां विकासः ।
- व्याकरणशास्त्र सम्बद्धविशेषज्ञतायाः संवर्धनं नवोन्मेषीप्रतिभायाः प्रकटीकरणं च ।
- संस्कृतसाहित्याध्ययनेन सम्प्राप्तविशेषाधिकाराणां सामर्थ्यवहनम् ।
- लोककल्याणभावनासम्भरणाय राष्ट्रहितसंवर्धनाय विकासाय सामर्थ्यपूर्णप्रबुद्धमानवसंरचनायै पाठ्यक्रमोऽयं सञ्जायते ।
- पतञ्जलिप्रोक्त-रक्षा-ऊह-आगम-लघु-असंदेह-प्रयोजनपूर्तये नूतनपद्धतिविकासाय छात्रेषु नवीनदृष्टेः प्रेरणम् ।

Programme Specific Outcomes-

- व्याकरणशास्त्र सम्बद्धक्षेत्रेषु शोधकरणाय विद्यार्थिनाम् उत्प्रेरणम् ।
- व्याकरणशास्त्रस्य विविधसिद्धान्तानाम् उन्नतज्ञानप्रदानम् ।
- नव्यप्राच्यव्याकरणपद्धति अनुसन्धानप्रवृत्तिविकासः उच्चशिक्षाप्राप्तये सशक्तछात्रनिर्माणः च ।
- विद्यार्थिषु विश्लेषणात्मकतायाः विवेचनात्मकतायाः तार्किकक्षमतायाः रचनात्मकतादि गुणानां विकासः ।

Programme Specific Outcomes-

- व्याकरणसम्बद्धक्षेत्रेषु शोधकरणाय विद्यार्थिनाम् उत्प्रेरणम् ।
- व्याकरणस्य विविधसिद्धान्तानाम् उन्नतज्ञानप्रदानम् ।
- व्याकरणे अनुसन्धानप्रवृत्तिविकासः उच्चशिक्षाप्राप्तये सशक्तछात्रनिर्माणः च ।
- विद्यार्थिषु विश्लेषणात्मकतायाः विवेचनात्मकतायाः तार्किकक्षमतायाः रचनात्मकतादि गुणानां विकासः ।
- नेट यूपीएससी इत्यादि-पीएससी-सेट-प्रतियोगिपरीक्षाणां कृते मार्गदर्शनप्रदानम् भारतीयस्थलसेनायां धर्मगुरोः , सञ्जायाः कृते उत्प्रेरणञ्च ।
- विद्यालयेषु संस्कृतशिक्षकनिर्माणदृष्ट्या महाविद्यालयेषु विश्वविद्यालयेषु च सहायकप्राध्यापकनिर्माणदृष्ट्या उत्प्रेरणं तद्दृष्ट्या अध्ययनम् अध्यापनञ्च ।-
- विद्यार्थिषु मौलकिचिन्तनस्य निर्णयक्षमतायाः च सर्जनम् ।
- मूल्याधारितशिक्षाद्वारा नैतिकमूल्यानां सर्जनम् अथ च राष्ट्रोत्थानसम्बन्ध्युत्तरदायित्वस्य बोधः च ।
- आधुनिकतकनीकेः संस्कृतसाहित्यदृष्ट्या उपयोगकौशलविकासः ।
- प्राचीनअर्वाचीनसंस्कृतसाहित्या-ध्ययनेन तात्कालिक-आर्थिक-ऐतिहासिक-राजनैतिक-पारिवारिक-सामाजिक-धार्मिकादीनां परिस्थितानां आचारविचारयोः व्यवहारादि ज्ञानस्य संस्कृतसाहित्यसम्बन्धिविभिन्नसिद्धान्तानां च गूढं तुलनात्मकं च अध्ययनेन समुत्पन्नज्ञानस्य सर्जनम् ।-तथ्यात्मकं

एम.ए. क्लासिक्स
वैकल्पिक नव्यव्याकरणम्

Specification on of Course	Semester	No of Courses	Credits
Core	1-4	14	70
Elective	3-4	06	30
Total		20	100
Additional Courses (Qualifying in nature, for Students admitted in School of Studies only)			

Receipts
21/11/25

Seccani
21/11/2024

21/11/24

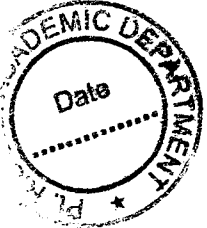
पाठ्यक्रम (2024-2026)

एम. ए. क्लासिक्स

वैकल्पिक ज्योतिषम्

प्रोग्राम स्ट्रक्चर

Semester	Course Nature	Course Code	Course Title	Course Type(T/P)	Hrs./Week घण्टे/सप्ताह	Credits	Marks		
							CI A	ES E	Total
प्रथम सेमेस्टर	Core	JYO110	जातकपारिजातः 1-2 अध्यायौ (श्रीवैद्यनाथ-विरचितः) (राशिशीलाध्याय- ग्रहनामस्वरूपगुणभेदाध्यायौ) प्रथम इकाई - राशिशीलाध्यायस्य आदितः 30 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 द्वितीय इकाई - राशिशीलाध्यायस्य 31 तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 तृतीय इकाई- ग्रहनामस्वरूपगुणभेदाध्यायस्य आदितः 30 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई - ग्रहनामस्वरूपगुणभेदाध्यायस्य 31तः 60 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 पञ्चम इकाई- ग्रहनामस्वरूपगुणभेदाध्यायस्य 61तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO120	जातकपारिजातः 3-4 अध्यायौ श्रीवैद्यनाथ-विरचितः (वियोनिजन्माद्यध्याय-अरिष्टाध्यायौ) प्रथम इकाई - वियोनिजन्माद्यध्यायस्य आदितः 40 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 द्वितीय इकाई - वियोनिजन्माद्यध्यायस्य 41 तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 तृतीय इकाई- अरिष्टाध्यायस्य आदितः 35 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई - अरिष्टाध्यायस्य 36 तः 70 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100

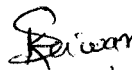
श्रीवैद्यनाथ
8/11/2024

श्रीवैद्यनाथ
20/11/2024

श्रीवैद्यनाथ
20/11/24

		पञ्चम इकाई - ग्रहनामस्वरूपगुणभेदाध्यायस्य 71तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14							
Core	JYO130	गणकतरङ्गिणी महामहोपाध्याय-सुधाकरद्विवेदीनिर्मिता प्रथम इकाई - आर्यभट्टगणकतः बल्लालसेनगणकपर्यन्तम् अंकाः 14 द्वितीय इकाई - केशववार्कगणकतः सूर्यगणकपर्यन्तम् अंकाः 14 तृतीय इकाई- हुण्डिराजगणकतः शिवदैवज्ञगणकपर्यन्तम् अंकाः 14 चतुर्थ इकाई - बलभद्रमिश्रगणकतः परमसुखोपाध्यायगणकपर्यन्तम् अंकाः 14 पञ्चम इकाई - बालकृष्णज्योतिषीगणकतः समाप्तिपर्यन्तम् अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
Core	JYO140	सर्वानन्दकरणम् (लाघवं नाम पूर्वखण्डम्) श्रीगोविन्दगणकेन प्रणीतम् प्रथम इकाई - मध्यमाधिकार-स्पष्टाधिकारौ अंकाः 14 द्वितीय इकाई - सप्तताराधिकार-त्रिप्रश्नाधिकारौ अंकाः 14 तृतीय इकाई- उपकरणाधिकार-चन्द्रग्रहणाधिकारौ अंकाः 14 चतुर्थ इकाई - विपरिणामाधिकार-सूर्यग्रहणाधिकारौ अंकाः 14 पञ्चम इकाई - सूर्यातिक्रमणाधिकारतः समाप्तिपर्यन्तम् अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
Core	JYO150	धराभ्रमः म.म.सुधाकरद्विवेदी प्रणीतः (भूगोलचलाचलनिरूपणम्) प्रथम इकाई- आदितः 10 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 द्वितीय इकाई - 11तः 20 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 तृतीय इकाई - 21तः 30 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई - 31तः 40 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 पञ्चम इकाई- 41तः 48पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100	
द्वितीय सेमेस्टर	Core	JYO210	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम् (म.म.सुधाकरद्विवेदिप्रणीतम्)	T	5	5	30	70	100

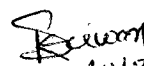

20/11/2024

20/11/2024

20/11/24

		<p>प्रथम इकाई - आदितः 18पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई - 19 तः 36 श्लोकाः अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई- 37 तः 54 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14</p> <p>चतुर्थ इकाई - 55 तः 72 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14</p> <p>पञ्चम इकाई- 73 तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14</p>						
Core	JYO220	<p>सिद्धान्तशिरोमणिः (श्रीभास्कराचार्य-प्रणीतः)</p> <p>प्रथम इकाई - गोलाध्यायस्य गोलप्रशंसातः</p> <p>भुवनकोशपर्यन्तम् अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई - गोलाध्यायस्य मध्यगतिवासनातः</p> <p>गोलबन्धाधिकारपर्यन्तम् अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई- गोलाध्यायस्य त्रिप्रश्नवासनातः</p> <p>दृक्कर्मवासनापर्यन्तम् अंकाः 14</p> <p>चतुर्थ इकाई - गोलाध्यायस्य शृङ्गोन्नतिवासनातः</p> <p>ऋतुवर्णनपर्यन्तम् अंकाः 14</p> <p>पञ्चम इकाई - गोलाध्यायस्य प्रश्नाध्यायतः</p> <p>समाप्तिपर्यन्तम् अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100
Core	JYO230	<p>सिद्धान्ततत्त्वविवेकः (श्रीकमलाकरभट्ट-विरचितः)</p> <p>प्रथम इकाई - मध्यमाधिकारस्य मानाध्यायः अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई - मध्यमाधिकारस्य कल्पलक्षणतः</p> <p>निरक्षेतरदेशे पूर्वापरयोर्व्यवस्थावैचित्र्यपर्यन्तम् अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई- मध्यमाधिकारस्य व्यासपरिधिप्रसङ्गतः</p> <p>मध्यमाधिकारसमाप्तिपर्यन्तम् अंकाः 14</p> <p>चतुर्थ इकाई - स्पष्टाधिकारस्य आदितः</p> <p>त्रिभुजसाजात्यविचारपर्यन्तम् अंकाः 14</p> <p>पञ्चम इकाई - ज्योत्पत्तिः सम्पूर्णा अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100
Core	JYO240	<p>सूर्यसिद्धान्तः (आदितः त्रिप्रश्नाधिकारपर्यन्तम्)</p> <p>प्रथम इकाई - मध्यमाधिकारस्य आदितः</p> <p>अधिमासपर्यन्तम् अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई - मध्यमाधिकारस्य</p> <p>अवनसावनपरिभाषातः समाप्तिपर्यन्तम् अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई- स्पष्टाधिकारः सम्पूर्णः अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100

20/11/2024

20/11/2024

20/11/24

		चतुर्थ इकाई - त्रिप्रश्नाधिकारस्य आदितःसममण्डलेऽर्के छायाज्ञानपर्यन्तम् अंकाः 14 पञ्चम इकाई - त्रिप्रश्नाधिकारस्य इष्टकर्णात्कर्णवृत्ताग्रातः समाप्तिपर्यन्तम् अंकाः 14							
	Core	JYO250	सारावली (ग्रहचाराध्यायान्तः) श्रीमत्कल्याणवर्मविरचिता प्रथम इकाई- 1-6 अध्यायाः अंकाः14 द्वितीय इकाई - 7-12 अध्यायाः अंकाः14 तृतीय इकाई - 13-18 अध्यायाः अंकाः14 चतुर्थ इकाई - 19-24 अध्यायाः अंकाः14 पञ्चम इकाई- 25-30 अध्यायाः अंकाः14	T	5	5	30	70	100
तृतीय सेमेस्टर	Core	JYO310	भारतीयकुण्डलीविज्ञानम् (प्रथमो भागः) श्रीमीठालाल ओझा प्रणीत प्रथम इकाई - पंचांगप्रकरणम् अंकाः 14 द्वितीय इकाई - कुण्डलीविधानप्रकरणस्य स्पष्टग्रहप्रयोजनतः विंशोपकबलानयनपर्यन्तम् अंकाः14 तृतीय इकाई- कुण्डलीविधानप्रकरणस्य षड्वर्गविचारतः समाप्तिपर्यन्तम् अंकाः 14 चतुर्थ इकाई - दशासाधनप्रकरणम् अंकाः 14 पञ्चम इकाई- मिश्रप्रकरणम् अंकाः 14	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO320	सिद्धान्तशिरोमणिः (ग्रहगणिताध्यायः) श्रीभास्कराचार्यप्रणीतः प्रथम इकाई - गणिताध्यायस्य मध्यमाधिकारतः स्पष्टाधिकारपर्यन्तम् अंकाः 14 द्वितीय इकाई - गणिताध्यायस्य त्रिप्रश्नाधिकारतः पर्वसम्भवाधिकारपर्यन्तम् अंकाः 14 तृतीय इकाई- गणिताध्यायस्य चन्द्रग्रहणाधिकारतः सूर्यग्रहणाधिकारपर्यन्तम् अंकाः 14 चतुर्थ इकाई - गणिताध्यायस्य ग्रहच्छायाधिकारतः शृङ्गोन्नत्यधिकारपर्यन्तम् अंकाः 14 पञ्चम इकाई - गणिताध्यायस्य ग्रहयुत्यधिकारतः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100
	Elec tive	JYO331	भारतीयदर्शनानि भारतीयदर्शनानां प्रमुखसिद्धान्ताः -	T	5	5	30	70	100

[Signature]
20/11/2024

[Signature]
20/11/2024

[Signature]
20/11/24

(Select any one)		<p>प्रथम इकाई :- साङ्ख्यकारिका-सत्कार्यवादः, तत्त्वमीमांसा, प्रमाणमीमांसा, प्रकृति-पुरुषस्वरूपः अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई :- पातञ्जलयोगसूत्रम्- अष्टांगयोगः चित्तभूमिः, चित्तवृत्तयश्च अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई :- तर्कसंग्रहः- तत्त्वमीमांसा, प्रमाणमीमांसा अंकाः 14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- वेदान्तसारः- पञ्चीकरणम्, अधिकारीविचारः, विवर्तवादः, जीवन्मुक्तिः अंकाः 14</p> <p>पञ्चम इकाई :- वेदान्तसारः- पञ्चीकरणम्, अधिकारीविचारः, विवर्तवादः, जीवन्मुक्तिः अंकाः 14</p>						
	JYO332	<p>महाभारतम् (शान्तिपर्व 335-350) रासपञ्चाध्यायी प्रथम इकाई :- महाभारतस्य रासपञ्चाध्याय्याश्च परिचयः अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई :- शान्तिपर्व 335-340 अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई :- शान्तिपर्व 341-345 अंकाः 14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- शान्तिपर्व 346-350 अंकाः 14</p> <p>पञ्चम इकाई :- रासपञ्चाध्यायी अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100
Elective (Select any one)	JYO341	<p>भाषाविज्ञानम् प्रथम इकाई :- भाषालक्षणम्, उत्पत्ति-विकासौ अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई :- ध्वनियन्त्रम्, ध्वनिनामुत्पत्तिः, ध्वनिग्रामः, अंकाः 14</p> <p>तृतीय इकाई :- आकृतिमूलकवर्गीकरणम्, पारिवारिकवर्गीकरणम् अंकाः 14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- भारोपीयभाषापरिवारे हिन्द-ईरानीशाखा अंकाः 14</p> <p>पञ्चम इकाई :- वैदिकसंस्कृत-लौकिकसंस्कृतयोः संस्कृत-प्राकृतयोः तुलनात्मकमध्ययनम् अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100
	JYO342	<p>संस्कृतपत्रकारिता प्रथम इकाई :- संस्कृतपत्रपत्रिकाणां क्रमिकविकासः अंकाः 14</p> <p>द्वितीय इकाई :- संस्कृतपत्रपत्रिकाणां महत्त्वं, उद्देश्यः, समस्याः, अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100

[Signature]
20/11/2024

[Signature]
20/11/2024

[Signature]
20/11/24

		<p>तृतीय इकाई :- सम्पादकानां व्यक्तित्वं अंका: 14</p> <p>चतुर्थ इकाई :-</p> <p>स्वातन्त्र्यपूर्ववर्तिप्रमुखसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिचयः अंका: 14</p> <p>पञ्चम इकाई :- स्वातन्त्र्योत्तरप्रमुखसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिचयः अंका: 14</p>							
Elec tive (Sel ect any one)	JYO351	<p>पारस्करगृह्यसूत्रम् (प्रथमकाण्डम्) मनुस्मृति (1-2 अध्यायौ)</p> <p>प्रथम इकाई :- पारस्करगृह्यसूत्रस्य मनुस्मृतेश्च परिचयः अंका: 14</p> <p>द्वितीय इकाई :- पारस्करगृह्यसूत्रम् प्रथमकाण्डम् अंका: 14</p> <p>तृतीय इकाई :- मनुस्मृतिः प्रथमोऽध्यायः अंका: 14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- मनुस्मृतिः द्वितीयोऽध्यायः 1तः120 पर्यन्तम् श्लोकाः अंका: 14</p> <p>पञ्चम इकाई :- मनुस्मृतिः द्वितीयोऽध्यायः 121- समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः अंका: 14</p>	T	5	5	30	70	100	
	JYO352	<p>ज्योतिषम्</p> <p>प्रथम इकाई :- नक्षत्राणां परिचयः अंका: 14</p> <p>द्वितीय इकाई :- ग्रहाणां परिचयः। अंका: 14</p> <p>तृतीय इकाई :- राशीनां च परिचयः। अंका: 14</p> <p>चतुर्थ इकाई :- दशमभावस्य ग्रहणयोश्च परिचयः अंका: 14</p> <p>पञ्चम इकाई :- नवविधकालपरिचयः अंका: 14</p>	T	5	5	30	70	100	
चतुर्थ सेमेस्टर	Core	JYO410	<p>१.जातकालङ्कारः (श्रीपरमसुखोपाध्याय-विरचितः)</p> <p>२.रमलनवरत्नम्</p> <p>प्रथम इकाई - जातकालङ्कारस्य संज्ञाध्यायतः भावाध्यायपर्यन्तम् अंका: 14</p> <p>द्वितीय इकाई - जातकालङ्कारस्य योगाध्यायतः समाप्तिपर्यन्तम् अंका: 14</p> <p>तृतीय इकाई- रमलनवरत्नस्य संज्ञारत्नं बलाबलरत्नं च अंका: 14</p> <p>चतुर्थ इकाई - रमलनवरत्नस्य प्रश्नोपकरणरत्नं प्रश्नकथनप्रकाररत्नं च अंका: 14</p> <p>पञ्चम इकाई- रमलनवरत्नस्य प्रश्नवधिज्ञानरत्नतः समाप्तिपर्यन्तम् अंका: 14</p>	T	5	5	30	70	100

[Signature]
20/11/2024

[Signature]
20/11/2024

[Signature]
20/11/24

Core	JYO420	<p>वराहमिहिर-विरचिता बृहत्संहिता (वास्तुविद्याध्यायः) प्रथम इकाई - वास्तुविद्याध्यायस्य आदितः 25 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 द्वितीय इकाई - वास्तुविद्याध्यायस्य 26तः 50 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 तृतीय इकाई- वास्तुविद्याध्यायस्य 51तः 75 पर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई - वास्तुविद्याध्यायस्य 76तः 100 पर्यन्तम् श्लोकाः 14 पञ्चम इकाई - वास्तुविद्याध्यायस्य 101तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100
Elec tive (Sel ect any one)	JYO431	<p>अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 1-15 अध्यायाः) प्रथम इकाई :- कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रस्य च परिचयः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 1-4 अध्यायाः अंकाः 14 तृतीय इकाई :- अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 5-8 अध्यायाः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 9- 12 अध्यायाः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 13-15 अध्यायाः अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100
	JYO432	<p>पालिः प्राकृत-अपभ्रंशश्च (पालि-प्राकृत-अपभ्रंश संग्रह) प्रथम इकाई :- पालि-प्राकृत-अपभ्रंशपरिचयः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- ससजातकम्, मायादेविया सुपिनं, सम्मावत्तना, महापजातिगोतमीगाथा इत्येषां परिचयः अंकाः 14 तृतीय इकाई :- गिरनाराभिलेखः, बेसनगराभिलेखः, हाथीगुम्फाभिलेखः, मथुराभिलेखः इत्येषां परिचयः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- गाहासत्तसई, गउडवहो, मूलदेवकथा, वसुदत्तकथा इत्येषां परिचयः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- दोहाकोष, पाहुडदोहा, अपभ्रंशमुक्तकसंग्रहः, पउमचरिउ इत्येषां परिचयः अंकाः 14</p>	T	5	5	30	70	100

[Signature]
20/11/2024

[Signature]
20/11/2024

[Signature]
20/11/24

Elec tive (Sel ect any one)	JYO441	मृच्छकटिकम् (1-5 अङ्काः) मृच्छकटिकस्य च परिचयः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- 1 अंकः अंकाः 14 तृतीय इकाई :- 2 अंकः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- 3 अंकः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- 4-5 अंकौ अंकाः 14	T	5	5	30	70	100
	JYO442	शोधप्रविधिः (संस्कृतशोधप्रविधिः-डॉ. सत्यनारायण आचार्यकृता) प्रथम इकाई :- प्रथमपरिच्छेदः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- द्वितीयपरिच्छेदः अंकाः 14 तृतीय इकाई :- तृतीयपरिच्छेदः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- चतुर्थपरिच्छेदःसप्तम अष्टम कण्डके अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- पञ्चमपरिच्छेदः नवम दशम कण्डके अंकाः 14	T	5	5	30	70	100
Elec tive (Sel ect any one)	JYO451	पुराणेतिहासः प्रथम इकाई :- महर्षिवाल्मीकेः महर्षिवेदव्यासस्य च परिचयः अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- रामायणस्य परिचयः अंकाः 14 तृतीय इकाई :- महाभारतस्य परिचयः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- मत्स्य-मार्कण्डेय-भागवत-भविष्य-ब्रह्म- ब्रह्माण्ड-ब्रह्मवैवर्त-वायु-वामन-पुराणानां सामान्यपरिचयः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- वाराह-विष्णु-अग्नि-नारद-पद्म-लिङ्ग- गरुड-कूर्म-स्कन्द-पुराणानां सामान्यपरिचयः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100
	JYO452	अदृष्ट-गद्य-पद्यव्याख्या निबन्धाश्च प्रथम इकाई :- अदृष्टगद्यव्याख्या अंकाः 14 द्वितीय इकाई :- अदृष्टपद्यव्याख्या अंकाः 14 तृतीय इकाई :- शास्त्रीयनिबन्धाः अंकाः 14 चतुर्थ इकाई :- सामाजिकनिबन्धाः अंकाः 14 पञ्चम इकाई :- सांस्कृतिकनिबन्धाः अंकाः 14	T	5	5	30	70	100

एम.ए. क्लासिक्स

वैकल्पिक ज्योतिषम्

(परिचय)

स्नातकोत्तर -ज्योतिषम् द्विवर्षात्मकं / चतुर्वर्षात्मकं पाठ्यक्रमोऽस्ति । अत्र ज्योतिषस्य प्राच्यग्रन्थानां विविधावधारणानाम्, ज्योतिषशास्त्रीयविविधसिद्धान्तानां च अध्ययन-अध्यापनं क्रियते । ज्योतिषस्य

Pal
20/11/24

Revanj
20/11/2024

Revanj
20/11/24

मूलप्रवृत्तीनां ज्योतिर्विदां सृजनात्मकतायाः नवरचनाधर्मितायाः प्रतिभायाः च परिज्ञानाय विकासाय च पाठ्यक्रमोऽयं सम्पद्यते । अनेन विद्यार्थिषु नैतिकतायाः गणितविद्यायाः फलादेशस्य ज्ञानपिपासायाः समालोचनक्षमतायाः नेतृत्वक्षमतायाः अनुसन्धानप्रवृत्तेः व्युत्पत्तेश्च वृद्धिः सञ्जायते । ज्योतिषशास्त्रे पारङ्गताः भूत्वा आजीविकालाभाय शक्ताः भविष्यन्ति ।

Programme Outcome-

प्रोग्राम आउटकम(फलितांशः)-

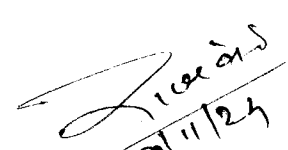
- ज्योतिषशास्त्रे विद्यमानविविधसिद्धान्तानां अवधारणानाञ्च विश्लेषणाय विद्यार्थिनां निर्माणः ।
- ज्योतिषशास्त्रे शोधकरणाय जन्मकुण्डलीरचनासामर्थ्याधिगमनाय शुभाशुभमुहूर्तज्ञानाय जातकफलादेशाय च विद्यार्थिनां निर्माणः ।
- ज्योतिर्विद्यासंरक्षणाय विद्यार्थिनां निर्माणः ।
- ज्योतिषशास्त्रे निहितलोककल्याणकारकतत्त्वाधिगमनेन मूल्यपरकज्ञानप्रदानेन च विद्यार्थिषु नैतिकमूल्यानां विकासः ।
- ज्योतिषशास्त्रसम्बद्धविशेषज्ञतायाः संवर्धनं नवोन्मेषीप्रतिभायाः प्रकटीकरणं च ।
- ज्योतिषशास्त्राध्ययनेन सम्प्राप्तविशेषाधिकाराणां सामर्थ्यवहनम् ।
- लोककल्याणभावनासम्भरणाय राष्ट्रहितसंवर्धनाय विकासाय सामर्थ्यपूर्णप्रबुद्धमानवसंरचनायै पाठ्यक्रमोऽयं सञ्जायते ।

Programme Specific Outcomes-

- ज्योतिषशास्त्रसम्बद्धक्षेत्रेषु शोधकरणाय विद्यार्थिनाम् उत्प्रेरणम् ।
- ज्योतिषशास्त्रस्य विविधसिद्धान्तानाम् उन्नतज्ञानप्रदानम् ।
- ज्योतिषशास्त्रे अनुसन्धानप्रवृत्तिविकासः उच्चशिक्षाप्राप्यतये सशक्तछात्रनिर्माणः च ।
- विद्यार्थिषु विश्लेषणात्मकतायाः विवेचनात्मकतायाः तार्किकक्षमतायाः रचनात्मकतादि गुणानां विकासः ।
- नेटभारतीयस्थलसेनायां ,सेट इत्यादि प्रतियोगिपरीक्षाणां कृते मार्गदर्शनप्रदानम्- धर्मगुरोः सज्जायाः कृते उत्प्रेरणञ्च ।
- विद्यालयेषु संस्कृतशिक्षकनिर्माणदृष्ट्या महाविद्यालयेषु विश्वविद्यालयेषु च सहायकप्राध्यापकनिर्माणदृष्ट्या उत्प्रेरणं तद्दृष्ट्या अध्ययनम् अध्यापनञ्च ।-
- विद्यार्थिषु मौलिकचिन्तनस्य निर्णयक्षमतायाः च सर्जनम् ।

20/11/2024

20/11/2024

20/11/24

- मूल्याधारितशिक्षाद्वारा नैतिकमूल्यानां सर्जनम् अथ च राष्ट्रोत्थानसम्बन्धयुत्तरदायित्वस्य बोधः च ।
- आधुनिकतकनीके: ज्योतिषशास्त्रदृष्ट्या कौशलविकासः ।
- प्राचीनअर्वाचीन-ाचार्याणां ज्योतिषशास्त्राध्ययनेन तात्कालिक-पारिवारिक-सामाजिक-
-आर्थिक-ऐतिहासिक-राजनैतिकवैश्विक-धार्मिकादीनां परिस्थितिनां आचारविचारयोः
व्यवहारादि ज्ञानस्य ज्योतिषशास्त्रसम्बन्धिविभिन्नसिद्धान्तां च गूढ-तथ्यात्मकं-
तुलनात्मकं च अध्ययनेन समुत्पन्नज्ञानस्य सर्जनम् ।

एम.ए. क्लासिक्स ज्योतिषम्

Specification on of Course	Semester	No of Courses	Credits
Core	1-4	14	70
Elective	3-4	06	30
Total		20	100
Additional Courses (Qualifying in nature, for Students admitted in School of Studies only)			

Prakash
20/11/25

[Signature]
20/11/2024

[Signature]
20/11/2024